

Federatie V.Z.W.

Fédération A.S.B.L.

MEMORANDUM

LATEN WE SAMEN EEN EINDE
MAKEN AAN DAKLOOSHEID

20

24

INHOUDSTAFEL

01

**Toegang tot
duurzame huisvesting**

02

**Autonoom, gediversifieerd en
kwaliteitsvolle sector**

03

**Ondersteuning naar
en aan huis**

04

**Waardering van het
personeel**

05

Toegang tot sociale rechten

06

**Waardig onthaal
voor migranten**

07

Coördinatie en overleg

08

Coherent algemeen beleid

09

**Participatief en
inclusief beleid**

10

Deontologie en ethiek

INLEIDING

De 26 organisaties die lid zijn van de Bico Federatie vertegenwoordigen 33 diensten die samen strijden tegen dak- en thuisloosheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (BHG).

Ze nodigen de politieke overheden uit om mee de strijd aan te gaan tegen, "een grote onrechtvaardigheid en een schending van de fundamentele mensenrechten waaraan een einde kan en moet worden gemaakt".

Daartoe bevat dit memorandum, dat zich richt tot alle regeringen en tot alle beleidsniveaus (maar uiteraard met een focus op het Brussels Hoofdstedelijk Gewest), 10 prioritaire streefpunten en een reeks concrete aanbevelingen.

België is belangrijke verbintenissen aangegaan in de strijd tegen dak- en thuisloosheid. Ze ondertekende de Verklaring van Lissabon in 2021 en sloot zich zo aan bij andere landen van de Europese Unie om de volgende doelstellingen voor het einde van dak- en thuisloosheid te bereiken tegen 2030 :

"Niemand zou op straat moeten slapen omdat er geen toegankelijke, veilige en geschikte noodopvang beschikbaar is;

Niemand zou langer in nood- of tijdelijke huisvesting moeten wonen dan nodig is voor een succesvolle overgang naar een permanente huisvestingsoplossing;

Niemand zou een instelling (bijv. gevangenis, ziekenhuis, verzorgingstehuis) moeten kunnen verlaten zonder dat hem of haar passende huisvesting wordt aangeboden;

Uitzettingen moeten waar mogelijk worden vermeden en niemand mag worden uitgezet zonder hulp bij het vinden van een geschikte woonoplossing, indien nodig;

Niemand mag gediscrimineerd worden omdat hij dakloos is".

Vervolgens nam België maatregelen ter bestrijding van dak- en thuisloosheid op in haar 4e 'federaal plan armoedebestrijding en ongelijkheden'.

Er is echter nog een lange weg te gaan voordat deze doelstellingen bereikt worden en er actie wordt ondernomen op verschillende beleidsniveaus.

In Brussel betekent dak- en thuisloosheid:

· 7134 dak- of thuisloze mensen

· Een toename van meer dan 300% sinds de eerste telling van deze mensen in 2008

· Een probleem dat alle soorten profielen treft en vaak een specifieke aanpak vereist, afhankelijk van leeftijd, gender, gezinssituatie, psychosociale situatie, medische situatie, toegang tot rechten, migratietraject, ...

De leden van onze federatie zijn diensten die erkend en/of gesubsidieerd worden door de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie en dagelijks voor dak- en thuisloze mensen zorgen binnen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Diensten voor begeleiding aan huis

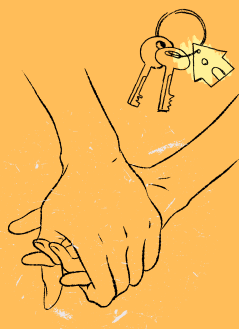
geven psychosociale, budgettaire en administratieve ondersteuning aan mensen met een woning in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Ze helpen hen hun zelfstandigheid terug te vinden en spelen dus een belangrijke rol in de preventie van en herval in dak- en thuisloosheid. Bovendien heeft een groot deel van hun doelpubliek een dakloosheidsverleden. In 2022 boden de 11 diensten voor begeleiding aan huis, allen lid van onze federatie, een psychosociale- en budgettaire begeleiding aan meer dan 700 gezinnen en dus meer dan 1500 mensen.

Onthaalhuizen

helpen thuisloze mensen door ze een tijdelijk verblijfplaats en een psychosociale en administratieve begeleiding te bieden voor een periode van enkele maanden tot 2 jaar. Ze ondersteunen deze mensen in, onder andere, het (her)verkrijgen van hun sociale rechten, het (terug) verwerven van zelfstandigheid en het (terug) vinden van een stabiele huisvesting. Als er eenmaal woning is gevonden, bieden ze indien nodig nog een ondersteuning op korte termijn in nabegeleiding of verwijzen ze door naar diensten die instaan voor begeleiding aan huis die een ondersteuning op langere termijn aanbieden. In 2022 hebben de 9 onthaalhuizen lid van de Bico-federatie meer dan 500 mensen opgevangen, waarvan een deel al een huisvesting hebben gevonden

Housing First diensten

zorgen voor een rechtstreekse toegang tot huisvesting voor mensen met een lange dakloosheidsverleden, die een aantal psycho-medisch-sociale problemen cumuleren. Zodra de persoon in haar woning heeft kunnen intrekken, bieden ze een psychosociale, administratieve, budgettaire, medische, psychologische ondersteuning, samen met een risicobeperkende zorg, afhankelijk van de behoeften van de persoon. De 5 diensten die lid zijn van de Bico-federatie ondersteunen momenteel bijna 250 mensen, waarvan ongeveer 90% erin slaagt in huisvesting te blijven.

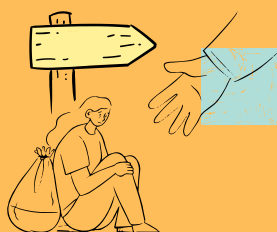

Dagcentra

bieden hulp aan mensen die dak- en thuisloos of simpelweg slecht gehuisvest zijn. Ze bieden ondersteuning aan bij dagdagelijkse bezigheden (eten, drinken, douchen, kleren wassen, sport, socio-culturele bezigheden, enz.), maar ook activiteiten (praatgroepen, belangenbehartiging met begunstigen, hulp bij tewerkstelling, leerworkshops, culturele uitstappen, enz.) en een permanentie voor psychosociale en administratieve ondersteuning om mensen te helpen bij re-integratie en zelfontplooiing. De 3 dagcentra die lid zijn van de Bico-federatie bieden allemaal verschillende diensten aan voor hulp bij het dagelijks leven, evenals een breed scala aan activiteiten. Dit zorgt ervoor dat ze heel complementair werken, wat ten voordele is van hun doelpubliek.

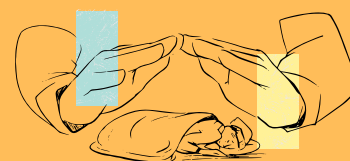
Daklozenronde en straathoekwerkdiensten

stappen naar daklozen in de openbare ruimte. Ze bieden daklozen een luisterend oor aan en een multidisciplinaire ondersteuning om hun leefsituatie te verbeteren en zo hun sociale inschakeling te vergemakkelijken. Afhankelijk van de specificiteit van de dienst bieden ze ook directe hulp door middel van medische zorg, risicobeperking, opsporingstesten, enz. of gewoon door hen bij te staan om aan hun basisbehoeften tegemoet te komen. Tenslotte, hebben ze ook de taak om de bevolking en private- of publieke organisaties te informeren over de situatie van daklozen in het Brussel Hoofdstedelijk Gewest. In 2022 hebben de 3 straathoekwerkdiensten die lid zijn van onze Federatie ruim 1000 verschillende mensen ontmoet en geholpen.

Noodopvangdiensten

bieden daklozen een gratis en onvoorwaardelijk onderdak op korte termijn. Daarnaast bieden ze ten minste één maaltijd aan, psychosociale ondersteuning en soms andere aanvullende diensten. De twee noodopvangdiensten die lid zijn van onze federatie zorgen samen voor meer dan 25.000 overnachtingen per jaar.

01 TOEGANG TOT DUURZAME HUISVESTING

Om dak- en thuisloosheid efficiënt te bestrijden, is **toegang tot betaalbare, kwaliteitsvolle woningen** voor mensen in preciaire situaties de prioriteit. Dit is in de eerste plaats een preventieve maatregel om een toename van het aantal dakloze en ontoereikend gehuisveste mensen te voorkomen. Het is ook een noodzakelijke voorwaarde voor het welslagen van de aangeboden begeleiding van mensen met een dakloosheidsverleden.

De Brusselse regering investeert sinds 2019 in de opvang van mensen via tijdelijke bezettingen, transitopvang en sociale projecten in hotels. Deze oplossingen zijn echter tijdelijk. Voor degenen die geen toegang hebben tot rechten in België, bestaan er spijtig genoeg geen andere opties, maar voor anderen **moet voorrang gegeven worden aan duurzame huisvesting**. Tijdelijke oplossingen brengt mensen in een onzekere situaties die hun dagelijks leven beïnvloedt en hen vatbaar maakt voor psychosociaal-sociale problemen op middellange tot lange termijn.

Gezien de huidige huisvestingscrisis in Brussel en het aanzienlijke aantal huishoudens dat in aanmerking komt voor sociale huisvesting, is onze eerste aanbeveling een aanzienlijke **uitbreiding van het aanbod aan sociale woningen** in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, met ambitieuzere doelstellingen dan wat alle voorgaande regeringen opstelden. Het **opleggen van een minimumquota van sociale woningen bij elk bouwproject door investeerders** en aannemers maakt daar deel van.

We merken dat in andere Europese landen enkel meer sociale huisvesting niet automatisch leidt tot minder dak- en thuisloze mensen (bv. Nederland). Daarom moet dit gekoppeld worden aan **een quotum van sociale woningen die voorbehouden zijn voor dak- en thuisloze mensen**. Op dit moment zijn er weinig prioritaire toewijzingsovereenkomsten met Openbare vastgoedmaatschappijen (OVM's) voor onze doelgroep. Nochtans kan ons doelpubliek niet blijven wachten op een woning op de wachtlijst, dat in sommige gevallen tot 10 jaar kan oplopen. Wij zijn overtuigd van de noodzaak om voorrang te geven aan deze uiterst kwetsbare groep zonder dat ze de wachttijd moeten doorlopen. De dringende behoefte aan toegang tot huisvesting voor deze mensen moet op dezelfde manier worden erkend als voor slachtoffers van huiselijk geweld, personen die ondersteuning krijgen van een OCMW, enz. waarvoor al een quotum voor prioritaire toewijzing bestaat.

Sommige sociale verhuurkantoren (SVK's) zijn belangrijke partners van de dak- en thuislozensector om huisvesting te bekomen voor ons doelpubliek. Ze trekken echter aan de alarmbel en klagen over het gebrek aan extra financiële steun van de desbetreffende subsidiërende overheden, gelinkt aan de risico's die gepaard gaan met dergelijke opvang. Daarom vragen we **een verhoging van de financiële steun aan de sociale verhuurkantoren** zodat ze dak- en thuislozen kunnen opvangen, bovenop de **verplichting voor alle Brusselse sociale verhuurkantoren om deze groep op te vangen**. Bestaande samenwerkingsverbanden hebben hun nut al bewezen, maar spijtig genoeg leveren niet alle sociaal verhuurkantoren evenveel inspanningen.

Ter afsluiting van dit hoofdstuk over huisvesting delen we de bevindingen en aanbevelingen van organisaties die **het recht op degelijke huisvesting** vooropstellen. We sommen enkelen even op:

- Een veel **betere omkadering van de huren** zodat huisvesting veel toegankelijker wordt voor mensen met een laag inkomen,
- Een meer **doelgerichte strijd tegen onbewoonbare huisvesting en oneerlijke huurprijzen**, waarvoor ook meer transparantie wordt verwacht van particuliere eigenaars/verhuurders,
- **Versterking van de verenigingen die huurders ondersteunen** bij geschillen of risico's op uithuiszetting,
- **Het mogelijk maken en/of faciliteren van minder conventionele manieren van wonen** (solidaire huisvesting, inclusieve huisvesting, modulaire huisvesting, gesubsidieerde kraakpanden, etc.) zodat er geschikte huisvesting is voor iedereen buiten het normatieve ideaal (één persoon/gezin = één huis),

en vele andere maatregelen om dak- en thuisloosheid op een efficiënte manier te voorkomen. Want het is het symptoom van een steeds minder inclusieve samenleving en van een huisvestingscrisis dat steeds extremere proporties aanneemt.

02 AUTONOOM, GEDIVERSIFIEERD EN KWALITEITSVOLLE SECTOR

We moeten **de autonomie en de verschillende methodologieën van de instellingen bewaken en bewaren**. Het brede aanbod van diensten in de Brusselse daklozensector is belangrijk om te kunnen beantwoorden aan de grote diversiteit van hulpvragen. We moeten **inzetten op vernieuwende initiatieven op mensenmaat om gepast te kunnen beantwoorden op de diversiteit en de veranderende behoeften van de gebruikers**, in plaats van superstructuren te creëren die gestandaardiseerde diensten aanbieden.

Daarnaast is het belangrijk om **projecten structureel en volgens hun noden te financieren, zodat de instellingen een kwaliteitsvolle ondersteuning kunnen aanbieden**. Het welslagen van projecten om dak- en thuisloze mensen te helpen is sterk afhankelijk van een correcte financiering. Toch stellen we vast dat onze sector zelfs in tijden waar de dak- en thuisloosheid hoogtij viert nog altijd moet lobbyen om voldoende financiering te bekomen. Bovendien worden diensten concurrenten van elkaar bij het binnenhalen van projectoproepen. Het is nochtans overduidelijk dat er niet genoeg middelen zijn om aan de steeds stijgende vraag te voldoen.

Daarom vragen we eerst en vooral dat de diensten **de mogelijkheid krijgen om op lange termijn in hun organisaties te investeren**, via de volgende hefboomen:

- **Infrastructuurfondsen** zodat ze hun gebouwen kunnen aanpassen aan de architecturale normen, eventueel hun lokalen aankopen en werkzaamheden uitvoeren om ze energie-efficiënter te maken. Tot nu toe gebeurde dit via projectoproepen, maar het is geen enkel garantie dat deze financiering bij hoogdringendheid beschikbaar is.
- **Duidelijke regels vastgelegd door de ministers om een reserve op te bouwen in overeenstemming met artikel 134 van het Besluit van 2019** : Gezien de stijgende energieprijzen en alle financiële onzekerheden waarmee een organisatie kampt, is het belangrijk om een reserve op te kunnen bouwen die een goed beheer van de VZW toestaat. Daarnaast worden diensten vaak gevraagd om te investeren via eigen middelen wanneer ze zich kandidaat stellen bij projectoproepen, subsidies aanvragen voor nieuwe projecten of bij verlenging van een bepaald project.

-
- **Meerjarige financieringen voor projecten die op dit moment werken met facultatieve jaarlijkse projectsubsidies**, hoewel ze al een aantal jaren hun belang en meerwaarde hebben aangetoond : Alsook deze financieringen moeten rekening houden met de indexering van salarissen en snel stijgende werkingskosten, waardoor een zekere mate van continuïteit wordt gegarandeerd en sociale innovatie mogelijk maakt. Op dit moment krijgen sommige projecten die al meer dan 5 jaar bestaan nog steeds facultatieve subsidies op jaarbasis, zonder rekening te houden met jaarlijkse indexeringen, dat terwijl ze hun nut al meer dan voldoende hebben bewezen.

Ten tweede vragen we een **structureel haalbare werktijd te voorzien om onze missies op een kwaliteitsvolle manier te kunnen vervullen en zo alle diensten van de sector te laten bijdragen aan de integratie van ons doelpubliek in de maatschappij** (zie hoofdstuk 3). Dit kunnen we bereiken door de implementatie van de volgende voorstellen:

- **Meer managementtijd voor kleine organisaties**: Volgens de ordonnantie van 2019 is slechts 0,5 VTE managementtijd toegestaan voor organisaties die erkend en gesubsidieerd zijn voor minder dan 5 VTE. Kleine instellingen vervullen hun opdrachten echter niet enkel met gesubsidieerd personeel van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, maar vullen hun personeelsbestand aan met personeel gefinancierd uit eigen middelen, Maribels-fondsen of andere financieringsbronnen. Daarom vragen we om ook rekening te houden met het personeel dat niet wordt gefinancierd door de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie maar wel bijdraagt tot realisatie van de basisopdrachten bij de berekening van het totaal aantal gesubsidieerde voltijdse equivalenten om de tussenkomst voor de directiepost te bepalen.
- **De functie van Huisvestingsverantwoordelijke opschalen voor Housing First diensten** (1 VTE per 24 gevolgde personen): Deze functie is momenteel gelimiteerd tot 1 VTE, ongeacht de omvang van het project. Dit maakt het onmogelijk voor Housing First om essentiële taken uit te voeren. Het werk van een huisvestingsmanager omvat alle aspecten van het huurbeheer en alles wat een goed partnerschap met de huisvestingsoperatoren (SVK, OVM, OCMW, gemeenten, enz.) mogelijk maakt. Zo garanderen ze de continuïteit van de huisvesting van dak- en thuislozen, die verschillende zware problematieken cumuleren en zo niet dreigen hun woning te verliezen.

-
- **Een betere erkenning van de zeer intensieve werktijd voor bepaalde dossiers van de diensten voor thuisbegeleiding:** Momenteel voorziet het GGC-besluit een onderscheiding tussen het personeel nodig voor een ondersteunende begeleiding en een intensieve begeleiding van een begunstigde. Toch merken deze diensten dat de problemen waarmee hun begunstigten worden geconfronteerd in de loop der jaren ingewikkelder is geworden en dat de begeleidingen steeds intensiever moeten zijn. Dit wordt echter niet erkend in de wetgeving en er wordt hiervoor geen extra werktijd voorzien.

Ten derde lijkt het ons belangrijk te benadrukken dat **we pleiten tegen het opleggen van een te strikt kader aan alle instellingen. Ze moeten ruimte behouden voor innovatie en uitzonderingen** om te beantwoorden aan de steeds veranderende behoeftes van ons doelpubliek. Dit impliceert de nodige flexibiliteit van het wettelijk kader waaronder :

- **Het werken met een multidisciplinair team om te kunnen beantwoorden aan de noden gelinkt aan hun educatief project :** Dit impliceert een financiering van verschillende profielen binnen het personeelskader gaande van medisch personeel, psychologen, psychiaters, ervaringsdeskundigen, personeel dat zich bezighoudt met samenlevingsaspecten, mantelzorgers tot vrijwilligers, etc. Bijvoorbeeld: de integratie van een ervaringsdeskundige in een team is in het begin niet altijd makkelijk en kan bevorderd worden door de ervaringsdeskundige niet onmiddellijk als kernpersoneel te beschouwen en zo de nodige tijd te geven om zich aan te passen en te integreren binnen het team. Het lijkt ons dan ook vanzelfsprekend om hen te subsidiëren bovenop het initieel erkenningskader.
- **De limiet van 5 jaar begeleiding voor thuisbegeleidingsdiensten schrappen :** We merken op dat elke begeleidingsdienst aan huis zijn eigen specificiteit heeft en dat sommige diensten die al lang bestaan meer dan 15% van de begeleidingen heeft dat langer duurt dan 5 jaar (limiet in het besluit van 2019). Dit betekent geenszins dat ze niet proberen om het gezin of de persoon onder hun hoede te helpen om een zekere mate van zelfstandigheid te verwerven. Dit is echter niet zo evident, omdat sommige

diensten heel sterk aanleunen qua doelpubliek bij de Housing First diensten.

Bovendien worden de thuisbegeleidingsdiensten meer en meer geduwd richting het begeleiden van personen in een tijdelijk huisvesting, wat onvermijdelijk leidt tot een langere begeleidingsperiode om mensen autonoom te laten functioneren. Zo moeten de diensten bijvoorbeeld helpen bij hun zoektocht naar een permanente huisvesting.

- **Rekening houden met de specifieke kenmerken van elk dagcentrum om hun subsidiëring te bepalen in functie van de diensten die ze aanbieden** : Belangrijke bedenking : Er moet rekening gehouden worden dat sommige diensten voor dagelijks levensonderhoud meer kosten dan andere(bijvoorbeeld bij stijgende energieprijzen) of personeel met bepaalde kwalificaties vereisen.
- **Toegang geven tot het sociaal tarief voor de diensten die ons doelpubliek in zijn lokalen opvangt** : Noodopvanghuizen, onthaalhuizen en dagcentra vangen een publiek op dat mocht hij gehuisvest zijn, toegang zou hebben tot het sociale energietarief. We beseffen dat het sociaal tarief momenteel herzien wordt, maar willen de noodzaak benadrukken om dit opnieuw in te voeren en toe te passen voor instellingen die binnen hun infrastructuur, mensen opvangen die in normale omstandigheden toegang zouden verkrijgen tot het sociaal energietarief.

03 BEGELEIDING NAAR EN AAN HUIS

De opeenstapeling en brede waaier van problemen die met dak- en thuisloosheid gepaard gaan, vereisen oplossingen op maat met een multidisciplinaire aanpak. De ondersteuning moet worden afgestemd op de behoeften en de sociale context van ieder individu. Dit zorgt voor duurzame oplossingen die mensen in staat stellen zelfstandiger en geëmancipeerder te worden.

Daarom pleiten we voor **meer woongerelateerde ondersteuning en begeleiding** (zoals thuisbegeleiding, nabeleiding, Housing First, organisaties voor de prospectie naar stabiele woningen, organisaties ter vergemakkelijking van de plaatsing in woningen, ...) in plaats van te vervallen in oplossingen binnen de noodopvang en tijdelijke huisvesting. We willen hierbij wel benadrukken dat dit uiteraard niet haalbaar is zonder te investeren in de maatregelen van hoofdstuk 1 om de **toegang tot duurzame huisvesting** te garanderen voor mensen in zeer precare omstandigheden en dak- en thuisloze mensen.

De begeleiding naar en aan huis moet gediversifieerd worden om een antwoord te kunnen bieden op de multiproblematiek. Dit betekent onder andere **extra middelen voor preventie en ambulante thuisbegeleiding** op verschillende niveaus :

- Een **versterking van de diensten die instaan voor begeleiding aan huis** (diensten voor thuisbegeleiding, Housing First en nabeleiding van onthaalhuizen): Deze werden versterkt tijdens de legislatuur 2019-2024, maar het is nog steeds ontoereikend om aan de vraag te voldoen.
- **Voorkomen dat noodopvang structureel wordt door meer exit-oplossingen te bieden voor mensen die in urgentiediensten worden opgevangen** (zie andere hoofdstukken) : Dit zou de overbelaste noodopvangsdiensten helpen ontlasten en duurzame oplossingen bevorderen voor de mensen.

-
- Dat **de hele sector beschouwd wordt als een inschakelingsacteur en dat de middelen hiervoor worden voorzien** (toegang tot huisvesting, multidisciplinaire en goed uitgeruste teams om kwalitatief werk te leveren, enz. - zie andere hoofdstukken) : Het Besluit van het Verenigd College van 2019 betreffende de erkenning en subsidiëring van centra voor noodhulp en inschakeling voorziet een dichotomie tussen noodhulp- en inschakelingsdiensten die wij altijd hebben betreurd en waartegen we ons verzetten. Sommige urgentiediensten hebben net aangetoond dat ze met hun eigen middelen of met andere financieringsbronnen echt kunnen werken aan de re-integratie van het doelpubliek dat ze opnemen. Daarnaast hebben inschakelingsdiensten ook aangetoond dat ze zeer laagdrempelig kunnen zijn wanneer ze extra middelen krijgen om dit te doen.
  - **Meer thuisbegeleiding en zorg bieden op het gebied van geestelijke en fysieke gezondheid door een versterking van aanverwante sectoren** : Dit omvat het versterken van de mobiele teams en PZT's (psychiatrische zorg in thuissituatie), evenals het mobiele DMBSH-team, zodat het kan ingrijpen in alle woningen van huisvestingsoperatoren met sociale doeleinden (SVK's, gemeentelijke huisvesting, OCMW-woningen, Woningfonds, enz.), en de verenigingen die ijveren voor integratie via huisvesting (VIH)

04 WAARDERING VAN PERSONEEL

De geleverde diensten van de instellingen moeten kwaliteitsvol zijn en om dit te garanderen is het essentieel om **het personeel van de thuislozenzorgsector beter te ondersteunen**. Er zijn krachtige, concrete politieke maatregelen nodig om een kwaliteitsvolle, aantrekkelijke en duurzame sociale sector aan te moedigen. Bovendien heeft de sociale sector in de loop der jaren zijn verplichtingen zien toenemen zonder hiervoor bijkomende middelen te krijgen (niet alleen op het vlak van sociale verantwoordelijkheden, maar ook steeds meer op het vlak van externe eisen zoals de naleving van het RGDP, preventie en het welzijn van de werknemers, enz.). Het is noodzakelijk om ons de mogelijkheden te bieden om aan deze bijkomende eisen te kunnen voldoen.

Ten eerste bestaat een groot deel van het personeel van de sector uit GESCO- en Maribel-werknemers. Bij de leden van de Federatie wordt 3% van het personeel gesubsidieerd door Actiris en 12% door de Maribel-fondsen. Voor deze werknemers is er een verschil tussen de werkelijke loonkosten en de toegekende subsidies. Voor veel instellingen is deze situatie op lange termijn financieel onhoudbaar. Bovendien gaat er waardevolle expertise verloren wanneer men voortdurend personeel met weinig dienstjaren moet aannemen om financieel haalbaar te houden. Daarom pleiten we voor **een tussenkomst van 100% voor al het personeel dat in de daklozen- en thuislozensector werkt**. Er zijn verschillende andere manieren om er te geraken indien deze kosten niet volledig door de GGC kan opgenomen worden : **een overgang van 95% naar 100% van de GESCO-subsidies**, zoals het geval is voor sommige andere sectoren, en **een betaling door de GGC van het verschil tussen de werkelijke loonkosten en de GESCO- of Maribel-subsidies**.

Daarnaast is er een groot tekort aan maatschappelijk werkers in het algemeen en in onze sector in het bijzonder. Alhoewel de functie van maatschappelijk werker onlangs werd erkend als een knelpuntberoep in het Brussels Hoofdstedelijke Gewest, is dit nog niet onmiddellijk merkbaar op het terrein en blijft het moeilijk om werknemers voor langere tijd aan ons te binden door de moeilijke werkomstandigheden en het gebrek aan erkenning voor hun geleverde werk. Daarom vragen we **een algemene loonsverhoging om het werken in onze sector aantrekkelijker te maken en een erkenning van de zwaarte ons het werk**. Dit betekent een herziening van de loonschalen voor alle functies, van gespecialiseerde opvoeders tot leidinggevend

personeel, met inbegrip van ondersteunende functies (secretariaat, IT, human resources, logistiek, enz.).

Tot slot vragen we, om de vele afwezigen door ziekte en de bijna onmogelijk in te vullen posten op te vangen via **de financiering van een mobiel team van ervaren werknemers om de onderbezetting in de sector bij te staan en ondersteuning te bieden aan nieuwe en kleine teams.**

05 TOEGANG TOT SOCIALE RECHTEN

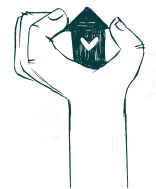

De meest kwetsbare mensen, waaronder de begunstigen van de diensten van onze leden, worden steeds vaker geconfronteerd met **sociale onderbescherming**. Het is dringend/imperatief om de toegang tot sociale bescherming te verbeteren door informatie, opleiding van maatschappelijk werkers, verbetering van bestaande wetgeving, administratieve vereenvoudiging, enz. om ervoor te zorgen dat de meest kwetsbare groepen worden **ondersteund bij het uitoefenen van hun rechten**.

De instellingen en diensten zelf moeten stappen ondernemen om potentiële begunstigen te identificeren en te benaderen, en elk OCMW moet initiatieven nemen om zijn diensten proactiever te maken.

Het lijkt ons vanzelfsprekend en noodzakelijk om bepaalde maatregelen te nemen ten voordele van de burgers:

- Deze **administratieve vereenvoudiging** houdt in dat overheidsdiensten niet langer documenten opvragen die anders toegankelijk zijn, maar gewoon de toestemming van de persoon vragen om toegang te krijgen éénmaal een document al ooit werd opgevraagd. Daarnaast is het belangrijk om de regel te respecteren dat een document niet opnieuw kan worden opgevraagd door dezelfde administratie als dit al eerder is geweest.
- Meer **automatisering van de toegang tot de sociale rechten** en tegelijkertijd mensen correct en duidelijk informeren over wat ze ontvangen, zodat ze de informatie gemakkelijk kunnen controleren.
- De Covid-crisis heeft aangetoond dat het uiterst belangrijk is dat **fysieke loketten openblijven voor het publiek in alle overheidsinstellingen, evenals in de diensten uit de privésector die essentieel zijn geworden voor het dagelijks leven**. Het doel is om beschikbaar en toegankelijk te blijven voor mensen in precare situaties die niet in staat zijn om online of telefonisch een afspraak te maken. Deze doelgroep wordt getroffen door digitale ongelijkheden, en het is belangrijk om deze kwetsbaarheid te erkennen en hier rekening mee te houden (zie het hoofdstuk over ethiek en deontologie).

-
- De **individualisering van sociale rechten**, die onder andere **de afschaffing van de samenwonendenstatus** impliceert. Het statuut van samenwonenden laat geen solidariteit toe tussen mensen die zich al in een zeer preciaire situatie bevinden en maakt dat het inkomen van een huishouden vaak te laag is om toegang te hebben tot fatsoenlijke huisvesting.
  - **Harmonisatie van goede praktijken tussen de OCMW's** (zie hoofdstuk over een coherent algemeen beleid). Het doel is te komen tot **een echte administratieve vereenvoudiging op gemeentelijk niveau, tussen de 19 gemeenten en binnen de OCMW's**: toegang tot het referentieadres om administratieve situaties/toegang tot werk/toegang tot de arbeidsmarkt te deblokkeren, vereenvoudiging en harmonisatie van de dringende medische bijstand, overhevelen van dossiers bij verhuizing, ter beschikking stellen van bemiddelaars in OCMW's om gerechtelijk stappen te vermijden, enz.
  - **Meer financiële hulp en steun voor het betalen van nutsvoorzieningen** (water, gas, elektriciteit), zodat een leefloongerechtigde de huur en nutsvoorzieningen fatsoenlijk kan betalen en een menswaardig leven kan leiden.
  - **Het ontwikkelen van een netwerk van SPOC contacten** (functies, geen personen) **specifiek voor dak- en thuislozen in administraties, OCMW's, enz.**

We ondersteunen ook de maatregelen voorgesteld door organisaties die de sociale rechten van alle burgers, of specifiek van de kwetsbare personen, verdedigen.

06

WAARDIG ONTHAAL VOOR MIGRANTEN

De dak- en thuislozensector staat in de frontlinie bij de opvang van migranten die zelf of binnen de structuren van de federale overheid geen opvang hebben gevonden omdat ze dakloos zijn. Het zijn er heel wat in Brussel, de hoofdstad van België en het centrum van Europa. Daarom dringen we erop aan dat de federale regering haar verantwoordelijkheid neemt en de Brusselse dienstverlening niet aan hun lot overlaat. De federale regering en Europa moeten structurele oplossingen vooropstellen om deze groep waardig op te vangen. Dit betekent dat er een coherent opvangbeleid moet komen, gebaseerd op de erkenning van onze politieke verantwoordelijkheid op alle niveaus.

Er zijn 3 soorten migranten voor wie oplossingen moeten worden gevonden. In de eerste plaats asielzoekers wanneer de opvangplaatsen van Fedasil volzet zijn. De ene opvangcrisis volgt op de andere en onze diensten vormen het laatste vangnet voor deze personen, voor wie België de plicht heeft een menswaardige opvang te bieden. Ten tweede zijn de nooddiensten in onze sector het erover eens dat een groot deel van hun cliënten geen toegang heeft tot rechten in België en dat ze er nooit asiel zullen aanvragen. Dit betekent dat het bijna onmogelijk is om voor hen structurele integratieoplossingen te bieden om hen uit hun thuisloze situatie te halen. Tot slot zijn er de intra-Europese migranten, voor wie het paradoxaal genoeg vaak het moeilijkst is om een oplossing te vinden. Sommige straathoekwerkdiensten schatten dat dit het geval is voor meer dan 50% van de mensen die ze tegenkomen.

Het is een gegeven dat het aantal migranten in België, en in het bijzonder in Brussel, explosief toeneemt, wat een grote impact heeft op onze sector. **Daarom steunen we organisaties die opkomen voor de rechten van migranten en roepen we op tot massale regularisatie op basis van duidelijke en objectieve criteria in de toekomstige wetgeving.**

Dit moet hand in hand gaan met :

- **Meer interculturele bemiddeling** om mensen in zeer precare situaties te helpen en te begeleiden. Dit moet gebeuren in de sociale sector, maar ook in lokale overheden, het schoolsysteem, OCMW's, ziekenhuizen, enz.
- **Een beter begrip door overheidsinstanties van de levenssituaties van migranten** (tussen intra-Europese migratie en migratie uit derde landen, aanvragers van internationale bescherming en anderen) en het typisch doorgelopen parcours om zo een betere ondersteuning te kunnen garanderen.
- **De gemeentelijke vreemdelingendiensten moeten korter op de bal spelen om afspraken vast te leggen.**
- **De criteria voor het weigeren van aanvragen voor verblijfsvergunningen op medische en/of humanitaire gronden herzien en objectiveren.**
- **Toegang tot werk voor immigranten vergemakkelijken.**

07 COÖRDINATIE EN OVERLEG

Om dakloosheid en ontoereikende huisvesting effectief te bestrijden, is het belangrijk om **zich te kunnen coördineren binnen de sector en met aanverwante sectoren**. Momenteel is er echter weinig of geen tussenkomst voor de geïnvesteerde tijd aan overleg. Bovendien hebben de federaties geen structurele erkenning bij de GGC en is Bruss'help, de overkoepelende organisatie, op een aantal vlakken nog haar weg aan het zoeken. Onze sector wil het doel bereiken om dak- en thuisloosheid te beëindigen tegen 2030 en daarom vinden we het hoog tijd om dit te verhelpen door een aantal maatregelen te nemen.

Eerst en vooral lijkt het belangrijk om **de opdrachten van Bruss'Help verder te verfijnen in overleg met en in functie van de noden van de sector**. Hoewel ze verankerd zijn in de ordonnantie van noodhulp en integratie daklozen 2018, moet er nog heel wat gedefinieerd en/of herwerkt worden. Het lijkt ons onder andere belangrijk dat Bruss'Help zich blijft richten op haar kerntaken van coördinatie en vermijdt te veel operationele taken op zich te nemen.

Onze federatie heeft al samengezeten met zijn leden om te reflecteren over de functie van de regionale coördinator, zijnde Bruss'help, en heeft hier al over gecommuniceerd. Daarnaast is de associatieve sector vertegenwoordigd in de Raad van Bestuur en de Comités voor Noodhulp en Inschakeling van Bruss'help, maar we stellen vast dat er regelmatig hindernissen zijn voor het uitgevoerde werk en dat de zaken niet zo snel vooruit dan we hoopten. Desalniettemin zijn we overtuigd van de meerwaarde van zo een organisatie en willen we hieraan actief blijven bijdragen.

Ten tweede is er dringend nood aan **erkenning en structurele financiering voor werkgeversfederaties in de bicommunautaire dak- en thuislozensector**. Het gaat er niet alleen om de belangen van de diensten goed te kunnen verdedigen en de gesprekspartner te zijn van de subsidiërende overheden, maar ook en vooral om deze organisaties te helpen in hun werkgeverrol. Dit impliceert het mogelijk maken van de mutualisering van middelen, expertise in sociaal recht, kennis van paritair comités, enz. Het doel is ook om kwalitatief hoogstaand sociaal werk te bevorderen door overleg en uitwisseling voor werknemers van verschillende afdelingen mogelijk te maken, opleiding te organiseren en de mogelijkheid te bieden om samen te werken aan sectorale projecten.

Ten derde is het belangrijk om in teams **tijd vrij te maken voor het netwerken, intervisies/supervisies en intra- en intersectoraal overleg**. Op dit moment kunnen slechts een paar instellingen het zich veroorloven om hier tijd voor uit te trekken, hetzij via hun eigen financiële middelen, hetzij door overuren te presteren op directieniveau. Nochtans is dit essentieel om de diensten op elkaar af te stemmen, om bij te dragen tot de inspanningen van Bruss'Help en de federaties, of om van gedachten te wisselen over complexe dossiers voor een specifiek deel van ons doelpubliek.

Tot slot, ook al hebben we al enkele veranderingen gezien aan het einde van de legislatuur 2019-2024 en erkennen we de geleverde inspanningen van de administratie van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, deze is niet altijd even toegankelijk voor diensten en mist soms de nodige transparantie in bepaalde dossiers. Bovendien is deze instelling afhankelijk van een systeem dat haar soms inefficiënt maakt als het gaat om belangrijke dossiers zoals het reageren op subsidieaanvragen. Hierdoor hebben organisaties soms pas bijna aan het eind van het voorgaande jaar antwoord op een subsidie voor jaarlijkse werkzaamheden, wat een structurele manier van werken belemmerd. Daarom moedigen we elke bijkomende maatregel, zoals bijkomend personeel, aan om **de administratie nog efficiënter en effectiever te laten werken**.

08

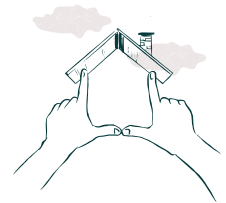
COHERENT ALGEMEEN BELEID

De Brusselse dak- en thuislozensector heeft nood aan **een coherent intergouvernamenteel besluitvormingsproces** (Europees, federaal, gewestelijk, gemeenschaps- en gemeentelijk). Het is belangrijk om **sector overschrijdende samenwerkingen te verzekeren** (huisvesting, sociale diensten, gezondheid, jeugdhulpverlening, justitie, persoonlijke hulpverlening, enz.). Een dergelijke complementariteit zal een multidisciplinaire netwerking garanderen op het vlak van opvang, maar ook op het vlak van de strijd tegen en de preventie van dak- en thuisloosheid, wat ons zal helpen om onze doelstelling voor 2030 te bereiken.

Hieronder onze voorstellen voor concrete structurele maatregelen die geïntegreerd moeten worden in het beleid op verschillende bevoegdheidsniveaus onder deze wetgeving:

- **Dezelfde ministers voor huisvesting en bijstand aan personen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.**
- **Een interfederaal plan om armoede te bestrijden dat ambitieuze maatregelen bevat om dak- en thuisloosheid te bestrijden :** In het laatste plan worden maatregelen voorgesteld die nog niet concreet genoeg zijn of niet worden uitgevoerd.
- **Een harmonisering van goede praktijken tussen de verschillende OCMW's bij het werken met dak- en thuisloze mensen :** Dit omvat onder andere het referentieadres, het voorkomen van huisuitzettingen en het verbeteren van de samenwerking tussen beide sector.
- **Meer toegankelijke Europese fondsen waarbij ons subsidiërende overheid ondersteuning biedt om deze financieringsbron ten volle te kunnen benutten.**
- **Meer steun voor andere psychologische, medische en sociale diensten** (rechtshulp, jeugdhulp, geestelijke gezondheidszorg, verslavingproblematieken, enz.) omdat onze sector de laatste reddingsboei is voor mensen die geen hulp kunnen vinden in andere sectoren door een gebrek aan plaats en middelen.

-
- **De criminalisering van dakloosheid en bedelarij, evenals beveiligingsgerichte benaderingen ten opzichte van deze doelgroep, zo veel mogelijk vermijden** : Om structurele oplossingen te bieden, is het belangrijk om te streven naar een beter netwerk van psycho-medisch-sociale hulp dat duurzame oplossingen kan bieden voor dit publiek (zie andere hoofdstukken). Criminalisering en institutioneel geweld vergroten de frustraties en marginalisatie van een uiterst kwetsbare doelgroep en verergeren alleen maar het geweld en conflicten tussen hen en de andere mensen. Bovendien maakt dit het werk van onze sector buitengewoon complex, terwijl het al in moeilijke omstandigheden moet werken (zie hoofdstuk 4).

09 PARTICIPATIEF EN INCLUSIEF BELEID

De doelgroep van de dak- en thuislozenzorg is niet homogeen. We moeten er dus voor zorgen dat we geen enkele kwetsbare subgroep uit het oog verliezen. Deze kwetsbare subgroepen, die een verhoogd risico lopen op dakloosheid, zijn zeer divers en omvatten migranten zonder papieren en hun kinderen, eenoudergezinnen, vrouwen die het slachtoffer zijn van huiselijk geweld, mensen die ziek zijn of lijden aan een geestelijke of lichamelijke beperking, mensen die het slachtoffer zijn van genderdiscriminatie, enz.

Het is belangrijk om al deze doelgroepen te integreren in **een inclusief beleid dat geen kwetsbare mensen uitsluit**. In het kader van de meest recente wetgeving zijn een aantal nieuwe subsidie-initiatieven opgezet met dit in het achterhoofd, maar er zijn nog een aantal hiaten, bijvoorbeeld in het geval van migranten (zie hoofdstuk over waardige opvang van migranten). Het is belangrijk om **binnen de dak- en thuislozenopvang altijd nodige ruimte toe te laten voor het ontwikkelen van methodieken voor specifieke doelgroepen**.

Een inclusief beleid betekent samen nadenken over de toekomst van de dak- en thuislozensector. Ervoor zorgen dat het aanbod van de sector beantwoordt aan de noden van de gebruikers kan alleen worden bereikt als de sector, de gebruikers en het betrokken beleid nauw samenwerken om het aanbod waar nodig aan te passen en zo een doeltreffend beleid op te zetten.

Er moet gestreefd worden naar **een participatief beleid, zodat iedereen volledig betrokken wordt bij de ontwikkeling, uitvoering en evaluatie van het beleid**. Dit zou het ook mogelijk maken dat belangrijke diensten, zoals Bruss'Help, door de dak- en thuislozensector wordt geïnspireerd en ten dienste van de gebruikers staat (zie sectie coördinatie en overleg).

De volgende maatregelen zijn gericht op het ontwikkelen van gebruikersparticipatie en mechanismen om institutioneel geweld te voorkomen:

- Straatbewoners nog meer inspraak geven en hun expertise erkennen. Daarom moeten er een tussenkomst worden voorzien voor hun tijd en expertise, en hen een belangrijke plaats geven in besluitvormingsorganen op alle niveaus in de sector.
- Stimuleer de integratie van peer-support zorgers en ervaringsdeskundigen binnen diensten, creëer een groep van vertegenwoordigers met het oog op bewustmaking en lobby (algemeen publiek en politici).
- Erken dat dit alles extra werktijd vergt.

Dit hoofdstuk roept op tot ondersteunende inspanningen van de kant van politici en een engagement van de kant van de sector om een inclusieve en participatieve sector op alle niveaus te garanderen.

10 DEONTOLOGIE EN ETHIEK

De vertrouwensrelatie tussen de gebruiker en de maatschappelijk werker moet te allen tijde worden gewaarborgd door naleving van de ethische en deontologische code. Het verstrekken van correcte, transparante en consistente informatie aan gebruikers via een centrale dienst en het delen van informatie moet altijd gebeuren met respect voor de gebruiker en zijn of haar privacy. Gebruikers die hulp zoeken moeten maatschappelijk werkers in vertrouwen kunnen benaderen, zonder dat hun vertrouwen wordt geschonden, zodat ze geleidelijk de controle over hun eigen leven terugkrijgen. In aanvulling op alles wat in de voorgaande hoofdstukken is gezegd, vinden we het daarom belangrijk om te wijzen op enkele gevaren waarbij het belangrijk is om rekening te houden met ethische vraagstukken.

Wat betreft **het gedeeld sociaal dossier**, is er enige terughoudendheid vanuit de sector om een dergelijk instrument te introduceren, omdat **we willen dat mensen zoveel mogelijk nieuwe kansen krijgen** en dat zij aan het begin van de begeleiding hun verhaal vertellen zoals zij dat willen. Dit staat uitwisselingen tussen diensten met toestemming van de persoon niet in de weg, maar een gedeeld sociaal dossier kan informatie bevatten die nadelig kan zijn voor de persoon wanneer deze een nieuwe dienst benadert.

Pas op voor het groeien van digitalisering. Naast het feit dat de maatschappij steeds over minder fysieke loketten beschikt (zie hoofdstuk over sociale rechten), lijden mensen in de marge van de samenleving steeds meer onder de groeiende digitale ongelijkheden. Digitale transitie mogen niet leiden tot grotere sociale ongelijkheden en moeten ten dienste blijven van de mensheid.

Het lijkt ons vanzelfsprekend dat dit alles gepaard gaat met **ondersteuning bij het respecteren van de GDPR-wetgeving, beroepsgeheim, enz.** zowel binnen onze sector als in aanverwante sectoren waarmee ons publiek in contact komt. Het is belangrijk om maatschappelijk werkers te helpen bij het waarborgen van het beroepsgeheim, dat een vertrouwensrelatie mogelijk maakt, of bij de bescherming van de privégegevens van hun begunstigen wanneer deze niet volledig bewust of op de hoogte zijn van hun rechten.

LEDEN EN PARTNERS

Deze aanbevelingen werden opgesteld samen met onze leden :

Alias
Antonin Artaud
AprèsToe
Ariane - Urgentiecentrum
Bij Ons
De relais
Diogenes
Domino
Doucheflux
Fami-home
Foyer Bodegem
Haard en vrede
Hobo
Huis van vrede
Leger des Heils - Begeleiding aan huis
Le Nouveau 150
Lhiving
Nachtziel Hoeksteen
OCMW St Gillis - Begeleid wonen
Onderweg
Open Deur
Opvanghuis
Pag-Asa
SMES
Spullenhulp - Een eigen dak
Straatverplegers
Talita
't Eiland - S.Ac.A.Do
Yemaya

en onze partners waarvan we de aanbevelingen ook steunen :

AMA - Fédération des maisons d'accueil et des services d'aide
aux sans-abris
Feantsa - European Federation of National Organisations Working
with the Homeless
SOM - Federatie van sociale ondernemingen

Bico

Federatie V.Z.W.
Fédération A.S.B.L.